

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

መስፍን እቁበዮናስ

ኒሩት መለሰ

ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማው ወሌ

አመልካች፡- አቶ ተስፋዬ አለሙ - ጠ/ሃይሉ ንጋቱ ቀረቡ

ተጠሪ፡- 1. ሐጂ ይማም ሙዘይን - ጠ/ገብረአግዚአብሔር ተስፋዬ ቀረቡ

2. ወ/ሮ ሳኒያ ሱልጣን

3. አቶ አብዱልናስር አማን

በሌሎች

ፍ ር ድ

በዚህ ሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው አመልካች በፌ/ክፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረቡት ክስ ነው። አመልካች በክሳቸው ሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪ ባልና ሚስት ሆነው የሳሙና ፋብሪካ ድርጅት በብር 450,000 እንደሸጡላቸው፣ አመልካች ብር 250,000 ከፍለው ድርጅቱን ተረክተው ብር 150,000 አውጥተው ግንባታ መስራታቸውን፣ ሁለተኛ ተጠሪ ሆነ ብለው ስንቅ የሌለው ቼክ ለአንደኛ ተጠሪ ሰጥተው ሲፈረድባቸው ለአመልካች የሸጡት ቤት ለውሳኔው ማስፈጸሚያ መያዙን፣ በዚህም ምክንያት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 418 መሰረት መቃወሚያ አቅርበው መቃወሚያው ውድቅ በመደረጉ ክሱን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 መሰረት ማቅረባቸውን ገልፀው ንብረቱ የተከበረው ያለአግባብ ነው እንዲባልና በድርጅቱ ላይ አመልካች መብት ያላቸው መሆኑ ተረጋግጦ እንዲወሰንላቸው ጠይቀዋል። አንደኛ ተጠሪ በሰጡት መልስ በመ/ቁ. 137/93 በተሰጠው ውሳኔ እና በመ/ቁ. 11684 በተሰጠው ትእዛዝ የመልካች ጥያቄ ውድቅ የተደረገ በመሆኑ ድጋሚ ክስ ሲያቀርቡ አይገባም በማለት ተከራክረዋል። ሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪዎችም አመልካች ውል እንዲፈፀሙላቸው ክስ አቅርበው እያለ በድጋሚ ይህን ክስ ማቅረባቸው ተገቢ እንዳልሆነና አንደኛ ተጠሪ ከሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪ ጋር ተጣምረው መከሰሳቸው ከሥነ-ሥረዘት ውጪ ነው በሚል ክሱን ተቃውመዋል። ፍ/ቤቱም ጉዳዩን መርምሮ አንደኛ ተጠሪ የሚከሰሱበት ምክንያት የለም በማለት ክስ ሲያሰናብታቸው ፍሬ ጉዳዩን በተመለከተ ደግሞ አመልካች ውል ይፈፀም በሚል ክስ ስላቀረቡ በተመሳሳይ ጉዳይ ዳግመኛ ክስ ሲቀርብ አይገባም በማለት የአመልካችን ክስ ውድቅ አድርጎታል። በዚህ ውሳኔ ላይ አመልካች ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው ፍ/ቤቱ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ አጽንቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። የአመልካች ቅሬታ በአጭሩ አንደኛ ተጠሪ ልክሰስ አይገባም ብለው ሳይቃወሙ ከክሱ ውጪ መደረጋቸው የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421ን ያላገናዘበ ነው። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 418 የቀረበ መቃወሚያ ውድቅ ከተደረገ በሁለቱ ወገኖች መሃከል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 “ን” መሰረት መብት ለማረጋገጥ ክስ ሲቀርብ እንማይችል ተደርጎ የተሰጠው ብይን የተሳሳተ ነው። እንዲሁም ውል እንዲፈፀም የቀረበው ክስ በከፍተኛ ፍ/ቤት የተያዘው ክርክር ውጤት እዲጠብቅ ተብሎ የቆመ በመሆኑ በጉዳዩ ላይ ውሳኔ ተሰጥቶበት እደገና ክስ እንደቀረበ ተደርጎ የተሰጠው ብይን አግባብ አይደለም የሚል ነው። የስር ፍ/ቤቶች የአመልካች ክስ ካሁን በፊት የታየ ነው በሚል ክሱን ውድቅ ማድረጋቸው አግባብ መሆን አለመሆኑን ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ያስቀርባል ተብሏል። በዚህ መሰረት አንደኛ ተጠሪ ቀርበው መልስ የሰጡ ሲሆን ሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪዎች ግን መጥሪያ ለመቀበል ፈቃደኛ ባለመሆናቸው ጉዳዩ በሌሎች ታይቷል። ችሎቱም መዝገቡን ከተያዘው ጭብጥ አኳያ መርምሯል።

በዚህ ሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው አመልካች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 መሰረት ያቀረቡት ክስ ነው። ከፍ ሲል እንደተገለፀው አመልካች ከሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪዎች ላይ ገዛሁት የሚሉት የሳሙና ፋብሪካ በሁለተኛ ተጠሪና በአንደኛ ተጠሪ መሐከል በነበረው ክርክር በአፈ.90ም በመያዙ አመልካች ለፍርዱ አፈ.90ም በተያዘው ንብረት ላይ

የቀዳሚነት መብት ያላቸው መሆኑን በመግለጽ መቃወሚያ አቅርበው ውድቅ ተደርገውባቸዋል። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 421 ስር የቀዳሚነት መብት አለኝ በሚል መቃወሚያ አቅርቦ መቃወሚያው ውድቅ የተደረገበት ሰው ለክርክሩ መነሻ በሆነው ንብረት ላይ ክስ ለማቅረብ እንደሚችል ተመልክቷል። በመሆኑም አመልካች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 418 መሰረት ያቀረቡት መቃወሚያ ውድቅ ስለተደረገባቸው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 መሰረት ክስ ማቅረባቸው የሕግ ድጋፍ አለው። አመልካች በሰበር አቤቱታቸው ላይ እንዳሉት ሳይሆን ጉዳዩ የቀረበለት የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤትም ይህን እንደተገነዘበው መዝገቡ ያሳያል። ፍ/ቤቱ የአመልካች ክስ ውድቅ ያደረገው አመልካች ቀደም ሲል ውል ይፈጸምልኝ የሚል ክስ ያቀረቡ በመሆኑ በተመሳሳይ ጉዳይ ድጋሚ ክስ ሊያቀርቡ አይችሉም በማለት ነው። ይህ ችሎትም ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ ይረዳው ዘንድ አመልካች ውል እንዲፈጸምላቸው ክስ ያቀረቡበትን መዝገብ ቁጥር 01520 አስቀርቦ ተመልክቷል። በዚህ መዝገብ አመልካች በሁለተኛ እና ሦስተኛ ተጠሪዎች ላይ ሳሙና ፋብሪካ ድርጅት መግዛታቸውንና ድርጅቱን መረከባቸውን ገልጸው በውሉ መሰረት የሸጡትን ንብረት በከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 137/93 የተሰጠውን እግድ ትእዛዝ ጨምሮ ከማናቸውም እዳና እገዳ ነፃ በማድረግ የውል ግዴታቸውን እንዲፈጽሙ፣ ግዴታቸውን መፈጸም የማይችሉ ከሆነ ውሉ ፈርሶ ወደነበሩበት እንዲመለሱና መቀጫ እንዲከፍሉ እንዲወሰንባቸው ክስ መስርተዋል። ለቀረበው ክስ ግራ ቀኙ መልስና የመልስ መልስ ከተቀበሉ በኋላ ፍ/ቤቱ ግንቦት 26 ቀን 1995 ዓ.ም በዋለው ችሎት በሰጠው ትእዛዝ ለክርክር ምክንያት የሆነው ቤት በአፈፃፀም ምክንያት በመያዙ አመልካች መቃወሚያ ያቀረቡ በመሆኑ ፍ/ቤቱ በመቃወሚያው ላይ የሚሰጠው ውሳኔ እስኪታወቅ መዝገቡ ለጊዜው እንዲዘጋ አድርጓል። ነገር ግን የከፍተኛው ፍ/ቤቱ አመልካች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 418 መሰረት ያቀረቡትን መቃወሚያ አይቶ ውሳኔ ከሰጠ በኋላም ቢሆን አምልካች የመ/ቁ. 01520 የሆነውን መዝገብ አላንቀሳቀሱም። አመልካች የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 መሰረት አድርገው በመሰረቱት ክስ የጠየቁት የመብት ጥያቄ በመ/ቁ. 01520 የሚጠይቁት ጋር ልዩነት የለውም። በዚህ መዝገብ በጠየቁት መሰረት ቢወሰንላቸው በድጋሚ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 421 መሰረት ክስ ማቅረብ አያስፈልጋቸውም። በመሆኑም አመልካች በአንድ በኩል ውል እንዲፈጸምላቸው ክስ መስርተው ይህ ጉዳይ እልባት ሳያገኝ በድጋሚ በሌላ መዝገብ ተመሳሳይ ጥያቄ ማቅረባቸው አግባብ አይደለም። የቀዳሚነት መብት አለኝ በሚል መቃወሚያ አቅርቦ ጥያቄው ውድቅ የተደረገበት ሰው በድጋሚ ክስ ማቅረብ የተፈቀደለት በአፈፃፀም ችሎቱ የንብረቱ ባለመብትነት በጭብጥነት ተይዞ በመደበኛው የሙግት ስርአት አይነት የአመልካቹ ጥያቄ ከግራ ቀኙ ክርክርና ማስረጃ አንፃር ተመርምሮ ውሳኔ የሚሰጥበት ባለመሆኑ ይህንን እድል ለመስጠት ነው። አመልካቹ ይህንን መብት የሚያስከብርለት ሌላ ክስ የመሰረተ ከሆነ ግን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 421 ክስ ለማቅረብ ስለሚፈቅድ ብቻ በተመሳሳይ ጉዳይ ዳግመኛ ክስ ማቅረብ ስነ-ስርአት ህጉ አላማ አይደለም። በመሆኑም አመልካች ውል ይፈጽምልኝ በሚል ክስ ያቀረቡበትን መዝገብ በማንቀሳቀስና ክርክሩን መቀጠል እየቻሉ በድጋሚ ክስ ማቅረባቸው ተገቢ ባለመሆኑ ክሱ ውድቅ በመደረጉ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል ማለት አይቻልም። በመሆኑም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሳ ኔ

1. የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 24926 ሚያዝያ 3 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ብይንና ፌ/ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 25423 ጥር 23 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
2. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ።
 መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ